

KÖNSKVOTERING BARA SYMBOLHANDLING

Germund Hesslow

Sydsvenska Dagbladet 1995-02-03

För en tid sedan skrev jag i en krönika på denna sida att kvotering som metod att råda bot på den sneda könsfördelningen i vissa yrken är en dålig lösning på ett icke-existerande problem. En läkarstuderande, Anna Ljungberg, har läst denna krönika under "stigande irritation" och skrivit en replik.

Det är inte lätt att ur denna utläsa vari vår oenighet egentligen består – hon ger mig rätt på nästan varje konkret punkt - men jag gissar att hon ogillar något i det perspektiv jag anlade. Låt mig därför ta detta tillfälle att göra några förtydliganden.

1) Jag tycker inte att allt är bra som det är och jag inser naturligtvis att kvinnor ibland diskrimineras och behandlas orättvist, något som övrigt även drabbar invandrare, handikappade och många andra människor. Detta är ett viktigt men också mycket komplicerat och svårlöst samhällsproblem, bl.a. därför att diskriminering kan uppkomma på olika sätt.

En man kan favoriseras vid en anställning därför att arbetsgivaren har fördomar mot kvinnor men också därför att han tror att en man lättare skulle anpassa sig till arbetsgemenskapen och skulle vara lättare att samarbeta med. Denna typ av barriärer är särskilt svåra att komma åt, och kanske särskilt frustrerande för kvinnorna, därför att de i de enskilda fallen kan uppfattas som helt legitima.

I ingendera fallet är kvotering någon lösning. När en grupp är utsatt för en orättvis och illegitim diskriminering, så måste väl den rationella lösningen vara att man försöker upphäva orättvisan, inte att man "balanserar" den med en annan orättvisa. När det gäller olika slag av informella barriärer som t ex manliga nätverk, finns det inget skäl att tro att dessa skulle försvagas av att kvinnor kvoteras in i manliga verksamheter. Effekten kan lika gärna bli den motsatta.

Jag har ingen åsikt om vad man bör göra istället, men jag sympatiserar starkt med de försök som nu görs att skapa kvinnliga motsvarigheter till de manliga nätverken och jag hoppas att de kommer att bli framgångsrika.

2) Att kvinnor diskrimineras i olika sammanhang betyder inte att det är ett allvarligt problem att det finns färre kvinnliga än manliga fysiker, bankrånare och boxare. Jag tror nämligen inte att denna "snedfördelning" i nämnvärd utsträckning orsakas av diskriminering. Den beror i huvudsak, om också inte helt, på att kvinnor väljer annorlunda än män.

Om dessa val i sin tur beror mest på uppfostran eller biologi betyder inte så mycket ur rättvisesynpunkt. Människors val skall respekteras oavsett vad de beror på. Vi inskränker inte rösträtten till dem som har rationella motiv för sina politiska sympatier och vi skulle väl inte betrakta det som ett problem, i behov av korrigerande medelst kvotering, om det visade sig att kvinnor i genomsnitt röstade annorlunda än män? Jag vidhåller således att det inte är ett problem att de flesta sjuksköterskor är kvinnor, och jag tycker inte att det finns någon anledning för "samhället" att lägga sig i saken.

Att könsskillnaderna har en biologisk bakgrund betyder dock att det kommer att vara omöjligt att radera ut dem. Den tanke som ibland framskymtar i debatten, att kvotering skulle motverka diskriminering på lång sikt genom att bryta förväntningar eller "tankemönster", är därför ohållbar.

3) Anna Ljungberg har fel när hon tror att det är det aktuella förslaget om femtio kvinnoprofessurer som har retat upp mig. Min krönika var skriven långt innan detta framlades och hänvisningen infördes i efterhand. Det som framför allt stör mig, och som jag skrivit om förut, är den kollektivistiska syn på rätt och rättvisa som kvoteringsidén är ett uttryck för.

Jag ogillar starkt det utbredda ofoget att diskutera rättvisa utifrån gruppjämförelser. När helst en viss grupp i genomsnitt missgynnas av någon förändring i skatte- eller bidragssystemet, så reses krav på att denna grupp skall "kompenseras" på något sätt, trots att detta alltid innebär raka motsatsen för många individer.

Hur kommer de kvinnor som förfördelats vid akademiska tillsättningar att gynnas av att femtio andra kvinnor nu skall favoriseras? Kollektivt rättvisetänkande har en enkelhet som gör det frestande att tillgripa i den populistiska buskagitationen, men det är där det hör hemma.

4) I min krönika varnade jag för det kvinnoförakt som kvotering kan komma att medföra. Anna Ljungberg kontrar med påståendet att ett motsvarande mansförakt vore under kvinnornas värdighet. Tyvärr har hon fel på denna punkt. Det är nämligen uppenbart att det grasserar ett ganska ohöjlt mansförakt inom delar av den feministiska rörelsen där alla män misstänkliggörs som potentiella våldtäktsmän och incestförövare och där alla sociala problem skylls på männen och den manliga mentaliteten. Det är faktiskt ganska vanligt att män beskrivs på ett sätt som hade varit åtalbart om det hade gällt judar eller zigenare.

Anna Ljunggren och jag är nog trots allt ganska ense i huvudfrågan. Problemet är orättvisa, inte gruppskillnader, och åtgärderna bör därför vara riktade mot orättvisor. Låt oss dock slippa de populistiska symbolhandlingarna.